حتی طرح انتقال آب باید با مدیریت صحیح اجرا شود

یکی از بحران‌های مهم استان یزد، بی‌آبی است که برای رفع آن برنامه‌های متعددی ازجمله انتقال آب از دریای عمان یا سرچشمه‌های زاینده‌رود مطرح و در دستور کار است. حسین ملکی نژاد، استاد دانشگاه یزد اما می‌گوید این مسأله در عین اجتناب‌ناپذیربودن، هزینه‌های بالای اقتصادی و تنش‌های اجتماعی ایجاد کرده که گذار از آن نیازمند اتخاذ سیاست‌ها و رویکردهای جدید مدیریت جامع منابع آب در تمام بخش‌های مصرف‌کننده و به‌ویژه بخش کشاورزی است.

زیستگاه یوز ایرانی در معرض نابودی است

استان‌های یزد در کنار استان سمنان از زیستگاه‌های اصلی یوزپلنگ آسیایی (ایرانی) به شمار می‌رود. زیستگاه این‌گونه ارزشمند و درمعرض انقراض در استان یزد در حوزه منطقه حفاظت‌شده کوه بافق، منطقه شکارممنوع آریز بافق، پارک ملی سیاهکوه و پناهگاه‌های حیات‌وحش دره انجیر و کمکی بهاباد قرار دارد. جاده‌سازی برای ادامه فعالیت و توسعه معادن و صنایع در استان یزد تاکنون بیشترین قربانی را از جمعیت یوز ایرانی، گرفته است.

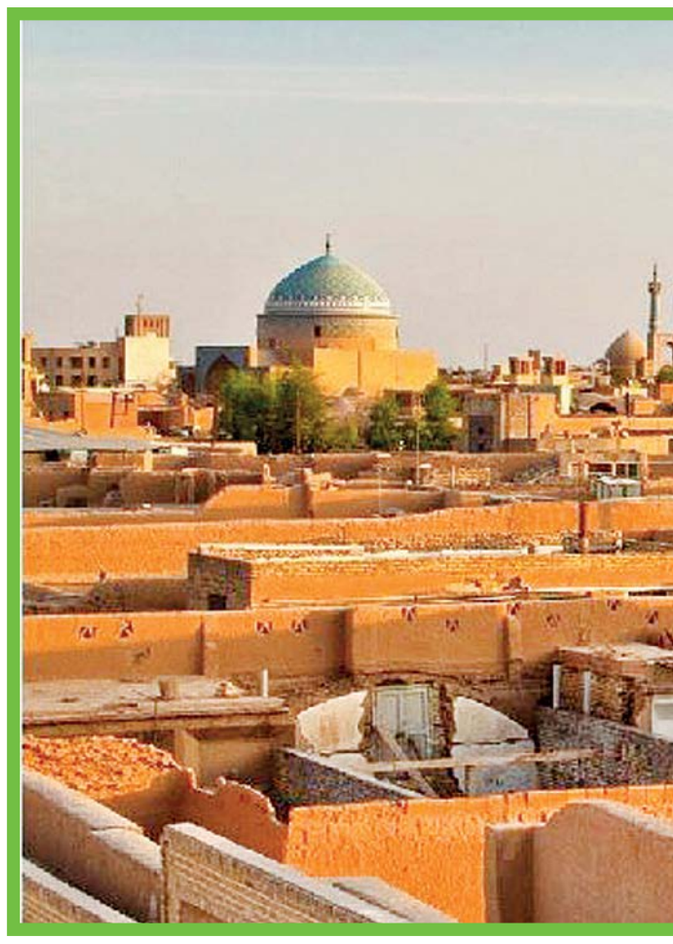

محیط‌زیست

یک جهان ثروت طبیعی و این همه بحران

ایران سرزمین عجیبی است، گواه این‌که حتی کویری‌ترین استان‌هایش هم طبیعت و محیط‌زیست قابل‌توجهی دارد. استان یزد هم درست در قلب فلات ایران قرار گرفته و شهره است به آب‌وهوا و اقلیم خشک و بیابانی‌اش. با این حال مثل سایر استان‌های کشورمان در برخی مناطقش طبیعت بکر و زیبایی دارد و از دیرباز زیستگاه گونه‌های گیاهی و جانوری منحصربه‌فردی ازجمله پلنگ و یوز ایرانی بوده و هست.

پارک ملی سیاهکوه، مناطق شکارممنوع جنگل باغ‌شادی، کفه تاغستان، مرور و قره‌تپه، اثرطبیعی ملی سرو ابرکوه، پناهگاه‌های حیات‌وحش شیرکوه، کمکی، آریز بافق، دره‌انجیر و بوروئیه و در نهایت مناطق حفاظت‌شده جنگل باغ‌شادی، کوه بافق، سیاهکوه و کالمند بهادران با چشم‌اندازهای زیبا ازجمله طبیعت بکر و ممتاز استان یزد است.

این مناطق با کوه‌ها، صخره‌های صعب‌العبور، تپه‌ماهورها، پرتگاه‌ها، دره‌های عمیق، مناطق بیابانی، جنگلی و مرتعی و چشمه‌ها و رودهای فصلی، محل رویش صدها گونه گیاهی و زیستگاه ده‌ها گونه نادر جانوری همچون یوزپلنگ، پلنگ، خرس‌قهوه‌ای، گربه‌شنی، کل‌وبز، قوچ‌ومیش، روباه، شغال، کفتار، کاراکال، خارپشت، انواع پرندگان چون هوبره، زاغ بور، عقاب و خزندگان سمی و غیرسمی است که تنها بخشی از گونه‌های جانوری این مناطق به شمار می‌روند.

مهم‌ترین گونه جانوری استان یزد، یوزپلنگ آسیایی (ایرانی) است که زیستگاه این گونه ارزشمند و در معرض انقراض، در حوزه منطقه حفاظت‌شده کوه بافق، شکارممنوع آریز و پناهگاه حیات‌وحش دره‌انجیر به‌صورت نواری با امتداد شمالی - جنوبی واقع شده است.

تهدیدکننده‌های این زیستگاه‌های بکر

مساله نگران‌کننده اینجاست که حتی این مناطق که به ظاهر دور از مناطق شهری و سکونتگاه‌های انسان و در میان بیابان‌ها و کوه‌ها و دره‌ها هستند هم از دخل و تصرف و دست‌درازی در امان نمانده و مورد تهدید و تخریب قرار گرفته‌اند.

جدا از خطر آتش‌سوزی که همواره مراتع و مناطق جنگلی استان را تهدید می‌کند، تعدد مزارع و سکونتگاه‌ها، عبور بزرگراه از دل مناطق حفاظت‌شده، فعالیت‌های معدنی، آسفالته‌شدن برخی جاده‌های روستایی و قطع کریدورها و زیستگاه‌ها، فشار شکار غیرمجاز و البته خشکسالی‌های پیاپی و پوشش گیاهی و به‌ویژه جانوری این مناطق را تحت‌تاثیر و تهدید قرار داده است.

البته آلایندگی و تخریب محیط‌زیست یزد تنها به آنچه در بالا گفته شد، محدود نمی‌شود. جدا از تهدید زیستگاه‌های گیاهی و جانوری، مناطق شهری و روستایی استان یزد هم با انواع تهدیدات به‌ویژه آلاینده‌های صنایع متعدد مواجه هستند، چراکه این استان به دلیل وجود معادن فراوان یکی از صنعتی‌ترین استان‌های کشورمان است و محور اردکان، یزد و مهریز از مهم‌ترین محورهایی است که بیشترین صنایع آلاینده استان در آن قرار گرفته است.

طبیعت بکر و هوای پردود

به عقیده عضو هیات‌علمی گروه محیط‌زیست دانشگاه یزد، مشکلات زیست‌محیطی این استان یکی دوتا نیست و مجموعه‌ای از صنایع آلاینده تا بحران آب، تخریب معادن و تخریب کوهستان شیرکوه را شامل می‌شود که در طول دولت‌های مختلف شکل گرفته و نسبت به رفع آنها بی‌توجهی شده است.

محمدحسین ایران‌نژاد پاریزی با بیان این‌که آلودگی هوا اولین چالش و یک معضل جدی در استان است، به ما می‌گوید: مجموعه سکونتگاه‌های اصلی استان از مهریز شروع شده و تا عقدا ادامه دارد و در این مسیر از دهه‌های گذشته با بارگذاری بیش از حد صنایع روبه‌رو بوده‌ایم. از سوی دیگر بزرگراه‌ها و شریان‌های ارتباطی از این مسیر عبور کرده که نقش مهمی در ترانزیت بین‌استانی دارند. مجموعه این دو عامل باعث آلودگی بیش از حد محیط‌زیست این مناطق به‌ویژه شهر یزد شده است.

ایران‌نژاد با اشاره به این‌که در دولت قبل اقداماتی ازجمله جلوگیری از صدور مجوزهای جدید در این مسیر و کنترل آلایندگی از طریق الزام به نصب فیلتر و پایش دقیق صنایع برای کاستن از بار این آلودگی صورت گرفت، می‌افزاید: این اقدامات اما کم است و قانون هوای پاک نیز باید اجرایی شود. احداث اتوبان حاشیه شمالی شهر از طرف مهریز - یزد - اشکذر طرح دیگری است که هنوز اجرایی نشده و در صورت احداث، تردد کامیون‌ها و ترانزیت‌های باری می‌تواند به آن منتقل شده و با دوری وسایل نقلیه سنگین از مرکز شهر، از بار آلایندگی آسمان شهر یزد نیز کاسته شود.

خودمان بحران آبی را ایجاد کردیم

عضو هیات‌علمی گروه محیط‌زیست دانشگاه یزد، چالش دوم محیط‌زیستی استان یزد را بحران آب می‌داند و می‌گوید: ایجاد صنایع پرآبخواه در استان، به‌روز نشدن روش آبیاری در بخش کشاورزی، توسعه فضای سبز شهری در سال‌های اخیر و کم‌توجهی مردم و مسؤولان به مقوله مصرف، باعث شده یزد در یکی دو دهه اخیر با ابرچالش کم‌آبی مواجه شود. البته از این بحران هم می‌توان عبور کرد به چند شرط: اول این‌که سیستم فاضلاب شهری هرچه سریع‌تر تاسیس شود تا با ایجاد آن بتوان از آب خاکستری برای آبیاری فضای سبز شهر استفاده کرد. دوم فرهنگ‌سازی و ارائه آموزش‌های لازم به مردم برای مصرف صحیح آب است و سوم این‌که سازمان صنایع‌ومعادن ایجاد صنایع پرآبخواه را از دستورکار خارج کند و در صورت نیاز توسعه صنایع پاک و های‌تک را در دستورکار قرار دهد. توسعه و کشت گونه‌های کم‌آبخواه در فضای سبز شهری نیز راهکار دیگری برای رفع این بحران است.

معدن‌هایی که به جان طبیعت افتاده‌اند

ایران‌نژاد معضل سوم استان در محیط‌زیست را بحث معادن عنوان کرده و می‌گوید: این معضل بسیار جدی است چراکه هم‌اکنون تخریب گسترده طبیعت به دست معادن صورت می‌گیرد و ریشه این امر نگاه منفعت‌طلبانه و فروش خام موادمعدنی است و مجوزهایی بسیاری که در سطح استان برای فعالیت‌های معدنی صادر شده است. یزد به‌عنوان استان صنعتی و معدنی شناخته می‌شود اما متاسفانه این صنایع‌ومعادن نه‌تنها آورده‌ای برای استان ندارند، که هیچ ارزشی هم برای حفظ پوشش گیاهی و خاک استان قائل نیستند و فقط در برداشت بی‌رویه از یکدیگر سبقت می‌گیرند.

این استاد دانشگاه معتقد است سازمان محیط‌زیست باید پایش معادن را به‌صورت منظم انجام دهد و در جهت بازسازی مناطق تخریب‌شده توسط فعالیت‌های معدنی طبق قانون از صاحبان معادن کمک بگیرد.

تنفس‌گاه یزد در حال نابودی است

عضو هیات‌علمی دانشگاه یزد چالش چهارم محیط‌زیست استان را تخریب کوهستان شیرکوه می‌داند و تاکید می‌کند که این کوهستان مانند تنفس‌گاه استان است که هم نقش تفرجگاهی دارد و هم منابع آبی را تامین کرده و هم کانون تنوع زیستی استان به‌شمار می‌رود، با این حال مجموعه‌اتفاقاتی مثل زمین‌خواری، ناهماهنگی مدیران استان و انتقال منابع آبی محدود این کوهستان باعث شده مورد تخریب گسترده قرار بگیرد.

ایران‌نژاد یادآور می‌شود اقدام مهمی که در دولت قبل برای حفاظت این کوهستان صورت گرفت این بود که عنوان حفاظتی پناهگاه حیات‌وحش به عرصه ۵۰هزار هکتاری آن داده شد. حالا اگر سازمان محیط‌زیست نقش خود را در مقابله با زمین‌خواری به‌خوبی انجام دهد می‌تواند بخش مهمی از زیستگاه‌های این طبیعت را حفظ کند، گرچه عرصه‌های زیادی هم توسط معادن و زمین‌خواری از بین رفته است.

وی می‌افزاید: در دولت قبل برای حفاظت از طبیعت استان چند منطقه در زمره مناطق حفاظت‌شده قرار گرفت ازجمله پناهگاه‌های حیات‌وحش شیرکوه و کمکی بهاباد. همچنین آموزش‌هایی به مردم و جوامع محلی برای حفاظت از طبیعت و زیستگاه‌ها داده شد و قرق‌های اختصاصی نیز افزایش یافت، با این حال برای این‌که این حفاظت و مراقبت ادامه‌دار باشد و همچنین برای مقابله با بحران‌های زیست‌محیطی استان باید شاهد همکاری و هماهنگی همه نهادها در سه قوه مجریه، مقننه و قضاییه باشیم.

بازهم مشکل پسماند و زباله

مشکل تولید بیش از حد زباله و عدم چاره‌جویی اساسی برای دفع بهداشتی آنها انگار گریبانگیر همه مناطق کشور است و در استان یزد هم این معضل مشاهده می‌شود. عضو هیات‌علمی دانشگاه یزد در این خصوص می‌گوید: برای مدیریت پسماندهای صنعتی، هسته‌ای و پزشکی در استان باید استراتژی‌های خاص در نظر گرفته شود تا در این خصوص دست‌کم دچار بحران نشویم.

ایران‌نژاد: کوهستان شیرکوه مانند تنفس‌گاه استان است که هم نقش تفرجگاهی دارد و هم منابع آبی را تامین کرده و هم کانون تنوع زیستی استان به‌شمار می‌رود، با این حال مجموعه‌اتفاقاتی مثل زمین‌خواری، ناهماهنگی مدیران استان و انتقال منابع آبی محدود این کوهستان باعث شده مورد تخریب گسترده قرار بگیرد

تلنگر

چالشی به‌عنوان جمعیت مهاجر که به‌راحتی قابل حل است

وجود صنایع و کارخانجات متعدد و بازار کار مناسب و مراکز آموزشی متنوع، استان یزد و به‌ویژه شهر یزد را به شهری مهاجرپذیر تبدیل کرده، به‌طوری‌که شاهد حضور جمعیت زیادی از مهاجران و اتباع برخی کشورهای همسایه و هموطنان سایر مناطق کشور در مرکز استان یعنی شهر یزد هستیم که البته عمدتا در مناطق حاشیه شهر ساکن شده‌اند. پدیده مهاجرت به استان یزد باعث شده طی یکی دو دهه اخیر شاهد خرده‌فرهنگ‌های بسیاری در این استان و رنگ باختن فرهنگ و اصالت یزدی باشیم. عضو هیات‌علمی دانشگاه یزد دراین‌باره به ما می‌گوید: ورود مهاجران به یزد یکی از پیامدهای توسعه و صنعتی شدن استان است که تقاضا برای نیروی کار به‌ویژه نیروی کار غیرماهر از خارج از استان را افزایش داده است.

مهاجران را بپذیریم

محمد ترکاشوند مرادآبادی با بیان این‌که مسیر توسعه بدون بازگشت است و بنابراین ورود مهاجران به استان نیز ادامه خواهد داشت، می‌افزاید: بر همین اساس اولین و مهم‌ترین اقدام، پذیرش این واقعیت است که ورود مهاجر به یزد قابل جلوگیری نخواهد بود. به عبارتی حالا که مهاجران به‌عنوان یک واقعیت جمعیتی در شهر یزد به‌شمار می‌روند، تنها راه‌حل مواجهه با آن، پذیرش آنها و سیاست‌گذاری جهت کاهش مسائل و مشکلات آنان است. در هر صورت مهاجران حجم بالایی از جمعیت شهر را به خود اختصاص داده‌اند و برخی از آنها نیز همانند سایر گروه‌های جمعیتی، دارای رفتارهای اجتماعی دور از فرهنگ عمومی و بعضا مجرمانه هستند و با توجه به این‌که مهاجران عمدتا شامل جوانان و از اقشار محروم هستند، منطقا این رفتارها در بین آنها بیشتر بروز می‌کند.

استاد دانشگاه یزد با ارائه راهکارهایی برای بحرانی نشدن حضور مهاجران در یزد می‌گوید: در سیاست‌گذاری‌های حول مهاجرت در استان باید هم به جمعیت بومی و هم به جمعیت مهاجر توجه شود. به این ترتیب که جمعیت مهاجر را باید آموزش داد تا بیشتر با فرهنگ و ارزش‌های استان آشنا شود. همچنین باید تلاش کرد تا مهاجران در جمعیت بومی ادغام شوند و این حس را در مهاجران ایجاد کرد که آنها نیز عضو و شهروند این شهر هستند، که اگر چنین شود این شهر را دوست داشته و برای آن احترام قائل می‌شوند. از سویی جمعیت بومی نیز باید آموزش ببیند تا مهاجران را به‌عنوان یک همنوع بپذیرد و با آنها رفتاری انسانی داشته باشد. ترکاشوند مرادآبادی ادامه می‌دهد: در هر صورت مهاجران به‌عنوان یک نیروی کار وارد استان شده‌اند و نیروی آنها در جهت توسعه استان به کار گرفته شده است. از سویی عمده مهاجران به انجام کارهایی مشغولند که جمعیت بومی رغبتی به انجام آن ندارند، لذا باید این واقعیت را پذیرفت که مهاجران برای استان مفید هم هستند. همه اینها جزو دلایلی است که ما را مجاب کند از طریق رسانه‌های عمومی به جمعیت بومی آموزش دهیم تا فاصله اجتماعی خود با مهاجران را کمتر کرده و زمینه ارتباط انسانی با آنها را بیش از گذشته فراهم کنند.

برچسب مهاجر را فراموش کنید

این استاد دانشگاه در نهایت این‌طور نتیجه‌گیری می‌کند که سیاست‌ها در استان باید به سمتی برود که هر دو گروه مهاجر و جمعیت بومی، تلقی جمعیت یزدی و مهاجر را کنار گذاشته و کم‌کم برچسب مهاجر را از روی افراد بردارند. شاید بهترین نتیجه زمانی باشد که دیگر کسی را مهاجر ندانیم و همه برحسب محل سکونت یزدی باشیم. بی‌شک تا زمانی که برچسب مهاجر روی برخی از جمعیت یزد باشد، نه مهاجران احساس تعلق کرده و خود را ملزم به رعایت هنجارها می‌دانند و نه جمعیت بومی ارتباط درستی با مهاجران می‌گیرند. برای رسیدن به این هدف می‌توان به شرایط گروه‌های قومی و مذهبی مختلف ساکن در یزد توجه کرد که از گذشته در این شهر ساکن بوده‌اند و همه آنها بدون توجه به قومیت، مذهب و دین، خود را یزدی می‌دانند و در ارتباط انسانی خوبی با هم به سر می‌برند. البته در این راستا نقش رسانه‌ها بسیار اساسی است. به‌طورمثال پرداختن بیش از اندازه به جرم‌های صورت‌گرفته از طرف مهاجران و پررنگ کردن آن صرفا به ایجاد فاصله بیشتر در بین مهاجر و جمعیت بومی منجر می‌شود. در این راستا باید با پرده‌گذاشتن روی این مسائل و تلاش برای کاهش ترس ارتباطی بین دو جمعیت بومی و مهاجر از طرق مختلف همچون ساخت فیلم‌هایی که زندگی مسالمت‌آمیز دو جمعیت را نشان می‌دهد و همچنین افزایش ارتباط بین این دو قشر در مدارس، مساجد، بیمارستان و سایر منابع مشترک، دوستی بین دو گروه را در بلندمدت بیشتر و محکم‌تر کرد.

...ی به انتقال بین حوضه‌ای آب ...أله درعین اجتناب‌ناپذیربودن، ...و تنش‌های اجتماعی نیز ایجاد ...تخاذ سیاست‌ها و رویکردهای ...نابع آب در تمام بخش‌های ...ش کشاورزی است. ملکی نژاد ...ه‌صورت انتقال بین حوضه‌ای و ...ی آب‌شور دریا به هیچ وجه برای ...تصادی نخواهد داشت. حدود ۶۰درصد آب مصرفی بخش کشاورزی به اشکال مختلف در کشور تلف می‌شود و کاهش این تلفات فاجعه‌آمیز از طریق اصلاح روش‌های آبیاری غرقابی همراه با توسعه روش‌های نوین آبیاری، جایگزینی کشت‌های گلخانه‌ای، حذف کشت محصولات پرآبخواه و کم بازده اقتصادی، تعیین الگوی کشت مناسب هر دشت و الزام به رعایت آن و بررسی وضعیت صدور و ورود آب به استان به‌صورت آب مجازی، امکان‌پذیر است که باید به‌سرعت به مرحله اجرا درآید.

...ن منابع و ظرفیت‌ها ...برنامه‌ریزی دقیق و ...ی استان منجر شود. ...برای تعامل بین تمام ...ت جامع و یکپارچه ...های داخلی و خارجی ...در این حوزه جهت ...دشگری درون‌مرزی، ...عت، توجه به ظرفیت ...گری استان ضروری ...یادآور می‌شود توجه ...ه گردشگری و افزایش ...ی فعالیت‌هایی مانند ...شدن طرح سازمان ...صولات گردشگری در ...

...کانات

...ور است که سالانه ...جنوبی و جنوب شرق کشور برای درمان به این استان سفر می‌کنند. به گفته مسؤولان دانشگاه علوم پزشکی استان تا قبل از شیوع کرونا بیش از نیمی از تخت‌های مراکز درمانی و مطب‌های پزشکان استان در اختیار افراد غیربومی بوده است که برخی از آنها حتی برای ساده‌ترین درمان‌ها هم به این استان سفر می‌کردند. قطب درمان بودن هم می‌تواند برای استان فرصت باشد و هم یک تهدید. فرصت از جهت درآمدزایی از این باب و تهدید از آن جهت که سرانه درمانی که به این استان تعلق می‌گیرد برای مردم استان است و یزد به لحاظ این‌که قطب درمان است، سرانه درمان خاصی به آن تعلق نمی‌گیرد. در برخی مراکز درمانی در استان بیشتر از این‌که مردم بومی باشند، بیماران غیربومی هستند و در برخی مراکز استان با کمبود تخت و تجهیزات پزشکی مواجه هستیم حتی در دوران شیوع کرونا هم حضور این بیماران کم نشده است. این درحالی است که می‌شود با تخصیص سرانه درمان مناسب به استان هم از گردشگری سلامت در استان بهره گرفت و هم با ارائه خدمات مناسب به این بیماران گام مثبتی برداشت. متأسفانه در بحث اقامت و هتلینگ درمانی هم در استان اقدامات خاصی صورت نگرفته و اکثر بیماران برای اسکان با مشکلاتی مواجه هستند و مجبورند در پارک‌ها و میادین و خیابان‌های اطراف مراکز درمانی سکونت داشته باشند.

...داده، بلکه زمینه افزایش و به‌کارگیری ...بیکار دیگر استان‌ها را هم فراهم کرده، ...ی. علی‌اکبر کلانتر می‌گوید: یزد سومین ...مهاجرپذیر کشوردر حوزه صنعتی است، ...که بالای ۳۷ درصد از شاغلین صنایع یزد ...ی هستند. گرچه معتقدیم صرفا نباید ...شغلی برای مهاجرین ایجاد شود و حتما ...جاد شغل مناسب برای نیروهای بومی ...ه گردد. وی یادآور می‌شود که خانه صنعت‌ومعدن ایران و استان از چندین تشکل صنعتی و معدنی تشکیل شده و در استان یزد ۱۵ انجمن تخصصی صنایع همگن وجود دارد که ۳۰۰۰ واحد صنعتی و ۵۰۰ واحد مجوزدار معدنی را تحت پوشش دارد و صنایع فولاد، نساجی، کاشی و سرامیک و شیشه ازجمله صنایع غالب در استان یزد به حساب می‌آیند. کلانتر با بیان این‌که اگر حمایت‌های قوه قضاییه نبود بسیاری از صنایع یزد در دو سال اخیر تعطیل می‌شد، می‌گوید: در استان یزد هرکجا بخش صنعت مشکل داشت و برای رفع آن از دادگستری استان دادخواهی کردیم، به داد ما رسیدند و جلوی بسیاری از مشکلات را گرفتند. رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت استان یزد می‌افزاید: اگر صنعت و تولیدی در کار نباشد، چرخ‌های اقتصادی کشور در شرایط فعلی نمی‌چرخد و نمی‌فهمم چرا با وجود تاکید ۲۰ساله عالی‌ترین مقام کشور بر مسائل اقتصادی، همچنان مشکلات باقی است و هر دفعه باید به دلیل مشکلات عمدتا تکراری روزها پیگیری کنیم یا ساعت‌ها پشت در اتاق یک مسؤول بمانیم. به نظر ما مجلس باید با حذف یا اصلاح برخی قوانین رافع این مشکلات باشد. البته امیدواریم رویکرد فسادستیزی رئیس‌جمهور رئیسی در دولت سیزدهم هم مانند حضورشان در قوه قضاییه همچنان ادامه پیدا کند. به نظر می‌رسد برخی از موانعی که کلانتر از آنها یاد می‌کند، ملاحظات زیست‌محیطی باشد که تاکید زیادی بر آلاینده‌نبودن صنایع و جلوگیری از تخریب‌های محیط‌زیستی توسط معادن و صنایع و ... دارد که در این خصوص باید گفت توسعه بدون رعایت این ملزومات محیط‌زیستی، توسعه ناپایدار خواهد بود که نه‌تنها به طبیعت و محیط زیست که به خود این صنایع و اقتصاد استان هم ضربه خواهد زد و در مقابل توسعه یک‌وجهی صنایع، بحران‌های فراوانی در بخش آب و خاک و طبیعت ایجاد می‌کند.